

Бждете разумни!

„Ето, азъ ви проваждамъ, като овци между вълци; бждете, прочее, разумни, като змиитъ и незлобиви като гълъбитъ“.

Двѣ важни думи има въ този стихъ. Тѣ сж: „разумни и незлобиви“. Ако вие бихте се прѣнесли въ далечното минало на човѣшкото появяване, ако бихте имали онази привилегия, която ангелитѣ сж имали, да видятъ създаването на сегашния свѣтъ, появяването на човѣка, неговото развитие, всички онѣзи култури, които сж прѣдшествували, и които има още да прѣдшествуватъ, които сж били, и които има още да бждатъ, щѣхте да имате ясна прѣдстава за думитѣ „разумъ и незлобие“. Сегашната култура се отличава съ отрицателни качества, нѣма нищо положително въ нея, т. е. има положителни качества, въ сила на разрушение. Да разрушаватъ—въ това сж силни съврѣменнитѣ културни хора, а по добродѣтели, тѣ се отличаватъ съ отрицателни качества. Нѣкои историци правятъ разлика между сегашната култура и миналата и намиратъ, че съврѣменнитѣ хора сж станали културни. Дѣйствително, по видимоу така е, по форма сж станали културни, но по съдържание не сж, общо говоря. Азъ ще туря моя мащабъ или онази мѣрка, споредъ която азъ наричамъ онзи народъ културенъ, който е абсолютно честенъ, абсолютно добъръ, абсолютно интелигентенъ и разуменъ и абсолютно благороденъ. Този е мащабътъ, съ който може да сждимъ за всѣки народъ. Има ли тѣзи качества единъ народъ, той е народъ; нѣма ли ги, неговата култура е проблематична, той спада къмъ закона на вѣроятноститѣ, споредъ който, само до извѣстна степенъ той е културенъ. Запитайте, който и да е прочутъ съврѣмененъ моралистъ, какъвъ е смисълътъ на живота, ще видите какви чудни отговори ще ви дадатъ. Запитайте онѣзи